

ბიზნეს-ინჟინერინგი სამართალსა და საერთაშორისო ურთიერთობებში

მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის სამართაშორისო გამომხატულებები

თამარა ტარტარაშვილი,

სტუ-ს დოქტორანტი

სოციოლოგიის დოქტორი, ახალი სასწავლო
უნივერსიტეტი ნიუნიის ასოცირებული პროფესორი

ვეფხვია ჯოლოხავა

სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტს არასდროს მიუყრია სათანადო საერთაშორისო ყურადღება. მისი წარმოშობის პირველივე წლებიდან დღემდე, მიუხედავად მისი მრავალრიცხოვანი ადამიანური მსხვერპლისა და სხვა დამანგრეველი ეფექტებისა, კონფლიქტი თითქოსდა მხოლოდ ვიღაც „სხვის“ პრობლემას წარმოადგენდა და რეგიონალურ მასშტაბებს იშვიათად თუ გაცდებოდა განცხადებების დონეზეც კი. ამ კონფლიქტის რეგიონალურ მასშტაბებში ჩაკეტილი მიზეზი კი პირველ რიგში რუსეთის დამსახურებაა და შემდეგ მისი განსაკუთრებული როლისა და განსხვავებულობისა სხვა კონფლიქტებისაგან. მსოფლიოს დიდი სახელმწიფოები და რეგიონალური ლიდერები ყოველთვის დიდ ანგარიშს უწევდნენ რუსეთის ფაქტორს სამხრეთ კავკასიაში და თვლიდნენ რომ იქ მიმდინარე ყველა კონფლიქტის მოგვარების გასაღები სწორედ კრემლში იდო.

საკვანძო სიტყვები: ყარაბაღის კონფლიქტი, მინსკის ჯგუფი, რუსეთი, ირანი, თურქეთი, აშშ, საერთაშორისო ორგანიზაციები.

INTERNATIONAL RESPONSE TO THE NAGORNO-KARABAKH CONFLICT

Tamara Tartarashvili

Doctor of Sociology,

Associated Professor of NEWUNI

Vepkhvia Jolokhava

PhD Candidate at GTU

ABSTRACT

The Nagorno-Karabakh conflict has never received appropriate attention. Beside of its huge human casualties and other devastating effects from its starting period to present, the conflict seemed to be just someone else's problem and it had never discussed on the international level. The reason for the closure of this conflict on a regional scale is first of all to the deserve of Russia

and then to its uniqueness and difference from other conflicts. The world's great powers and regional leaders have always relied heavily on the Russian factor in the South Caucasus, believing that the key to resolving all conflicts there was in the Kremlin.

Keywords: Karabakh conflict, Minsk Group, Russia, Iran, Turkey, USA, International organizations.

* * * *

ფართო საზოგადოების ნაკლები ყურადღება ყარაბაღის კონფლიქტის მიმართ უპირველეს ყოვლისა მისი ანატომიიდან გამომდინარე შეიძლება იყოს გამოწვეული. ამ კონფლიქტს ორი გარე მოწინააღმდეგე ჰყავს - რუსეთი და სომხეთი, მაშინ როდესაც მის სამეზობლოში სეპარატიზმის ნიადაგზე აღმოცენებულ კონფლიქტებს სულ ერთი გარე მოწინააღმდეგე ჰყავს - რუსეთი. ეს არის ერთი მხრივ, სახელმწიფოთაშორისი კონფლიქტი აზერბაიჯანსა და სომხეთს შორის, მეორე მხრივ, შიდასახელმწიფოებრივი, სეპარატისტული კონფლიქტი დეფაქტო ყარაბაღის ხელისუფლებასა და ბაქოს შორის. მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთი სომხეთის სტრატეგიული მოკავშირეა ის მაინც გარე მოწინააღმდეგედ ითვლება და ეს 2020 წლის უკანასკნელი ომის დროს კიდევ უფრო დადასტურდა. კონფლიქტის რეგიონალური მასშტაბით ჩაკეტილობას ხელს უწყობს ასევე საერთაშორისო საზოგადოების დამოკიდებულება ყარაბაღის მოვლენების მიმართ. მათ არ სურთ აღიქვან რომელიმე მხარე მომხდურად და ოკუპანტად. ისინი ტერმინს „ოკუპანტი“ თითქმის არასოდეს იყენებენ ამ საკითხზე საუბრისას და ამ ეთნიკური პრობლემის მოგვარების ერთადერთ გამოსავლად მხარეებს შორის მოლაპარაკებებს მიიჩნევენ. თუ შევადარებთ დასავლეთის რეაქციას საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების დარღვევის მიმართ აფხაზეთის, სამაჩაბლოსა და მთიანი ყარაბაღის შემთხვევაში, აღმოვაჩენთ, რომ დასავლეთმა თითქმის არაფორმალური ლეგიტიმაცია მიანიჭა საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების დარღვევას მთიანი ყარა-

ბალის შემთხვევაში და უკიდურესად თავდაჭერილი პოზიცია გამოავლინა. ამას ადასტურებს დასავლური ქვეყნების მხრიდან მხარდაჭერილი რეზოლუციები და მაღალი ტრიბუნიდან გაკეთებული განცხადებები, რომელიც, მართალია აზერბაიჯანის არაცალსახა ტერიტორიულ მთლიანობას უჭერენ მხარს, მაგრამ იქვე აყენებენ ეთნიკური ჯგუფების თვითგამორკვევის საკითხსაც. ასეთი არამკაფიო გამოხატულება ამ მიმე საკითხების მიმართ დასავლეთისათვის ერთის მხრივ უჩვეულო, ხოლო მეორეს მხრივ კონფლიქტში მონაწილე არაკეთილსინდისიერი ძალებისათვის ნამახალისებელია. ყარაბაღის კონფლიქტი რეგიონში ერთადერთი კონფლიქტია, რომლის მშვიდობიანი გზით მოგვარების კონტურები პერსპექტივაში არ ჩანს. ამიტომაცაა, რომ სომხეთი და აზერბაიჯანი სამხედრო ბიუჯეტის გაზრდითა და იარაღის შეძენით არიან დაკავებული უკვე დიდი ხანია და კონფლიქტის მოგვარების ომისა და ძალადობის გზები ერთადერთ ალტერნატივად მიაჩნიათ.

მიუხედავად ნეიტრალური დამოკიდებულები-სა, დასავლეთს ჰქონდა რამდენიმე წარუმატებელი მცდელობა კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარებისა, მათი ძალისხმევით 1992 წლის 24 მარტს შეიქმნა კონფლიქტის მოგვარების ჯგუფი, სადაც, მონაწილეობას იღებდნენ აზერბაიჯანის, სომხეთის, ბელარუსის, გერმანიის, იტალიის, რუსეთის, ამერიკის შეერთებული შტატების, თურქეთის, საფრანგეთის, ჩეხეთის, სლოვაკეთისა და შვედეთის წარმომადგენლები, ხოლო თანათავმჯდომარეებს წარმოადგენდნენ - რუსეთი, ამერიკის შეერთებული შტატები და საფრანგეთი. ჯგუფი ცნობილია „ეუთოს მინსკის ჯგუფის“ სახელით და დღემდე ფუნქციონირებს, თუმცა მეტისმეტად გამოირჩევა არაფექტიანობით და უპრინციპობით.

ეუთოს მინსკის ჯგუფის მიერ ჩატარებული შეხვედრებიდან ნათლად გამოჩნდა რომ კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს ურთიერთ წინააღმდეგობრივი დამოკიდებულება ჰქონდათ მთავარი საკითხების მიმართ და მათზე ზემოქმედების ბერკეტების არარსებობის გამო არცერთი მათი რეკომენდაცია შესრულებული არ იქნა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კონფლიქტის მოგვარების გზა, რომელიც „მადრიდის პრინციპების“ სახელითაა ცნობილი და რომლის მიხედვითაც სადავო ტერიტორია მთლიანად აზერბაიჯანს უნდა დაბრუნებოდა გაფართოებული ავტონომიის სახით, თუმცა ესეც მიუღებელი აღმოჩნდა. ამ შეთავაზების შემდგომ ეუთოს მინსკის ჯგუფის მიერ არ ყოფილა რაიმე ტიპის აქტივობები კონფლიქტის მოგვარების მიმართულებით და საბოლოოდ ყველა დარწმუნდა მის არა ეფექტიანობაში. ჯგუფის ერთ-ერთი თანათავმჯდომარე - რუსეთი კი მოვლენების ასეთ განვითარებას მხოლოდ მიესალმებოდა და თვითონ განაგრძობდა მოლაპარაკებების წარმოებას და უფროდაუფრო ამყარებდა რწმენას რომ კონფლიქტის მოგვარების გასაღები მას უპყრია ხელთ.

რეგიონული და საერთაშორისო ლიდარი ძველნების პოზიცია

რუსეთი

რუსეთი დღემდე რჩება ყარაბაღის კონფლიქტის შუამავლის როლის შემსრულებლად და როგორც მინსკის ჯგუფის ერთ-ერთი თანათავმჯდომარე აქტიურადაა ჩართული კონფლიქტის მოგვარების საკითხში. ზოგიერთი ადგილობრივი სოციალური ჯგუფის აზრით სწორედ რუსეთია ის ქვეყანა, რომელსაც შეძლო ამ კონფლიქტის უსისხლოდ მოგვარება, თუმცა 2021 წლის ყარაბაღის მეორე ომის შემდგომ გამოჩნდა ადამიანთა ჯგუფი, რომლებიც ფიქრობენ რომ რუსეთმა გარკვეული სისუსტეები გამოიჩინა და დათმო თავისი პოზიციები რეგიონში, რის გამოც სომხეთმა გარკვეული საზღაური გადაიხადა. გარდა ამისა ეს კონფლიქტი რეგიონალური მოთამაშეებისათვის ძალების გადანაწილებისა და გავლენის სფეროების გაფართოების შესაძლებლობად განიხილებოდა და სხვადასხვა გარე ძალების ჩარევის შედეგად მისი მშვიდობიანი გზით გადანწყვეტის შესაძლებლობა სულ უფრო ფერმკრთალდებოდა.

თუ თვალს გადავავლებთ ყარაბაღის როგორც დამოუკიდებელი ერთეულის ისტორიას, ის არასოდეს არ შედიოდა რომელიმე სუვერენული სახელმწიფოს შემადგენლობაში სანამ რუსეთი არ გახდებოდა დომინანტი სამხრეთ კავკასიაში. სწორედ მათი გადანწყვეტილებით შეუერთდა ყარაბაღის გუბერნია აზერბაიჯანს და შემდგომში აზერბაიჯანის რესპუბლიკის შემადგენლობაში შეუერთდა საბჭოთა კავშირს. გამანათავისუფლებელი მოძრაობა 1988 წლიდან საბჭოთა კავშირის დასუსტებისთანავე დაიწყო, მაგრამ მათი მოთხოვნა საბჭოთა კავშირის მხრიდან არ დაკმაყოფილდა და ყველანაირი პირობა შეიქმნა საომარი მოქმედებებისათვის.

მთელი საომარი მოქმედებების პერიოდში რუსეთი დიდძალი იარაღით ამარაგებდა ორივე დაპირისპირებულ მხარეებს, ერეოდა მათ მოლაპარაკებების პროცესში, რომელიც აზერბაიჯანის მხრიდან უხეშ ჩარევადაც კი აღიქმებოდა და იქმნიდა კონფლიქტის ერთადერთი მომგვარებლის იმიჯს. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ რუსეთი სომხეთის სტრატეგიული მეკავშირეა და ვალდებულია დაიცვას იგი ნებისმიერი გარე აგრესიისგან, მათ შორის მათი ისტორიული მტრებისგან - თურქეთისგან. გარდა ამისა რუსეთს არ გადაუხვევია 90-იან წლებში დაწყებული პოლიტიკიდან, ის მუდმივი მომლაპარაკებელია და უშვებს იმასაც რომ მედიატორის როლი შეიძლება სხვა ქვეყანამაც შეასრულოს, თუმცა არის გარკვეული ნითელი ხაზები, რომლის გადაკვეთასაც როგორც ჩანს ის არავის არ აპატიებს. ერთ-ერთი ასეთი ნითელი ხაზი ლაჩინის კორიდორია. 2020 წლის ომის დასაწყისშივე მან ლაჩინის ხეობაში რუსული ჯარები შეიყვანა, რაც აზერბაიჯანისა და თურქეთისათვის ბევრი რამის მთქმელი უნდა ყოფილიყო.

2020 წლის ომში რუსეთს არც მოლაპარაკებებისა და მედიატორის როლის შესრულებისას საწყის ეტაპზე დომინანტური პოზიცია არ დაუკავებია და იქმნებოდა შთაბეჭდილება, რომ კონფლიქტის მოგვარებაში ძირითად როლს თურქეთი შეასრულებდა, თუმცა ეს ასე არ აღმოჩნდა. ზოგიერთი უცხოელი პოლიტოლოგების მოსაზრებით, საბოლოო შედეგების მიხედვით მსჯელობისას მოსკოვმა პოზიციები კიდევ უფრო გაიმყარა და ამავდროულად დასაჯა მისი სტრატეგიული მოკავშირე რამდენიმე წლის წინ ჩატარებული ხავერდოვანი რევოლუციის გამო, რომლისაც რუსეთს ძალიან ეშინია. მოლაპარაკებების მაგივრიდან ერთდროულად გაქრნენ თურქეთი და მინსკის ფორმატის სხვა წევრებიც და ბოლოს ცეცხლის შეწყვეტის ხელშეკრულებაზე მედიატორის როლი მხოლოდ რუსეთმა შეასრულა.

ამერიკის შეერთებული შტატები

ისტორიული გამოცდილებიდან გამომდინარე ამერიკის შეერთებული შტატები მხარს უჭერდა და ყოველთვის წყალობდა იმ ქვეყნებს, რომლებიც მეტ-ნაკლებად დემოკრატიული ცხოვრების წესს იზიარებდნენ. ამ კონფლიქტის შემთხვევაში ის რუსეთის მსგავსად ეუთო მინსკის ჯგუფის თანათავმჯდომარეს წარმოადგენს და გარკვეული წვლილი აქვს შეტანილი კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების საკითხში. გარდა ამისა რეგიონში დიდია მისი დაინტერესების სფერო, როგორცაა: საქართველო-ბაქო-ჯეიჰანის პროექტი. ის ყოველთვის გამოხატავდა ნებისმიერი კონფლიქტის მოგვარების ძალადობრივ გზებს და ყველა ქვეყანას ამას მოუწოდებდა. ასეთივე პოზიცია ეკავა მას ამ კონფლიქტთან მიმართებაშიც, შესაბამისად არავისთვის უცხო არ ყოფილა ის რომ მან დაგმო აზერბაიჯანის ქმედებები 2020 წლის ომში. ნატოს წევრ ქვეყანას - თურქეთს მოუწოდებდა არ ჩარეულიყო და არ მიეწოდებინა იარაღი აზერბაიჯანისთვის, არ გაეძლიერებინა მისი შესაძლებლობები და არ გაეზარდა საომარი მოქმედებების ფართომასშტაბიან ომში გადაზრდის რისკები. რიგი ამერიკელი კონგრესმენები კი აზერბაიჯანის წინააღმდეგ სანქციების მოთხოვნის დაწესებასაც კი განიხილავდნენ.

ომის ბოლო დღეებში საქმე იქამდეც კი მივიდა, რომ ამერიკის ოფიციალურმა პირებმა, დონალდ ტრამპმა და აშშ-ის პრეზიდენტის მრჩეველმა ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში რობერტ ობრაიენმა საუბარი დაიწყეს სომხეთის დახმარებაზე. თავის გამოსვლებში ისინი სომხებს მოიხსენიებდნენ როგორც დიდ ხალხს და მათ დახმარებას აპირებდნენ, სომხებს უფასებდნენ იმ გადანაცვლებას, რომ მათ ცეცხლის შეწყვეტაზე პირველებმა განაცხადეს თანხმობა და თვლიდნენ რომ აზერბაიჯანსაც უნდა მიეძაძა მათთვის.

თურქეთი

თურქეთის პოზიცია უკიდურესად მნიშვნელოვანი და ანგარიშგასაწევი აღმოჩნდა კონფლიქტში მონაწილე მხარეებისათვის. ის როგორც ერთ-ერთი რეგიონალური ლიდერი სახელმწიფო და აზერბაიჯანის სტრატეგიული პარტნიორი თამაშვარე მდგომარეობაში ვერ დარჩებოდა. ყარაბაღის პირველი ომიდან დაწყებული დღემდე აზერბაიჯანის შეიარაღებული ძალების აღმშენებლობაში დიდი წვლილი მიუძღვის სწორედ ამ სახელმწიფოს და სამხედრო დახმარების გარდა უდიდეს პოლიტიკურ მხარდაჭერასაც უწევდა მოძმე აზერბაიჯანელ ხალხს. ყარაბაღის მეორე ომის დროს აზერბაიჯანმა სწორედ თურქეთის მიერ გაწეული დახმარებასა და მიწოდებული მაღალი სიზუსტის თანამედროვე სამხედრო შეიარაღების წყალობით მიაღწია წარმატებას.

თურქეთი ერთადერთი ქვეყანა აღმოჩნდა მსოფლიოში რომელიც აზერბაიჯანს ომის გაგრძელებისკენ და ყარაბაღის მთლიანი ტერიტორიების შემოერთებისაკენ მოუწოდებდა, მაშინ როდესაც სხვა დანარჩენი სახელმწიფოები ცეცხლის შეწყვეტის ითხოვნენ ყველა მხარისგან, მათ შორის აზერბაიჯანისგანაც. მისი მიზანი იყო მიეღო უფრო მეტი ამ კონფლიქტიდან და სამშვიდობო ოპერაციების შესრულებაში მიეღო მონაწილეობა.

თურქეთმა ამ კონფლიქტში პირველ რიგში რუსეთს დაანახა რომ ის ამ რეგიონში ძლიერი მოთამაშეა და რუსეთს არ მისცემს ერთპიროვნულად უსაფრთხოების საკითხებზე გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობას, პოზიციები რომელიც თურქეთმა მოიპოვა სწორედ რუსეთის დათმობის ხარჯზე მოხდა და კიდევ ერთხელ გაესვა ხაზი თურქეთ-აზერბაიჯანის ურთიერთთანამშრომლობის ძლიერ ხაზს. რუსეთმა ჯერჯერობით შეძლო რომ თურქეთსა და აზერბაიჯანს შორის არსებული სახმელეთო კორიდორი ეკონტროლებინა თავისი სამშვიდობო ქვედანაყოფებით, მაგრამ იმ პრობლემების გათვალისწინებით რომლის წინაშეც რუსეთის შეიარაღებული ძალები დგას (რუსეთ-უკრაინის ომი), გამორიცხული არ არის უახლოეს მომავალში რუსეთს პოზიციების დათმობამ მოუწიოს და ზემოთ ხსენებული კორიდორის კონტროლი თურქეთის შეიარაღებულ ძალებს მოუწიოს.

ირანი

ირანი თურქეთის მსგავსად ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოთამაშეა რეგიონში. ისტორიულად ორივე ქვეყნის დაპირისპირების ობიექტი ხშირად სამხრეთ კავკასია ყოფილა. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ ირანის ინტერესი სამხრეთ კავკასიის მიმართ გაიზარდა. ამის მიზეზი შეიძლება ითქვას ის შიშნარევი დამოკიდებულება იყო კონკრეტულად აზერბაიჯანის მიმართ, რადგანაც აზერბაიჯანელი მოსახლეობა ყველაზე დიდი ეთნიკური ჯგუფის

(მოსახლეობის 25%) სახით არის წარმოდგენილი ირანში. აქედან გამომდინარე შიდა პოლიტიკური არეულობის თავიდან აცილების მიზნით ის თავიდანვე ცდილობს ახლო ურთიერთობა დაიჭიროს სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებთან. აზერბაიჯანის თურქეთთან ახლო ურთიერთობის გამო, რამდენადაც პარადოქსული არ უნდა იყოს, კარგი ურთიერთობების დამყარება მას ერევანთან უფრო გამოსდის, ვიდრე სამხრეთ კავკასიის სხვა ქვეყნებთან. ეს გარკვეულწილად სომხეთსა და რუსეთს შორის არსებული სტრატეგიული პარტნიორობის შედეგადაც შეიძლება ჩაითვალოს. ფაქტი ის არის რომ, ირანსა და სომხეთს შორის არსებული სავაჭრო და სხვა პარტნიორული ურთიერთობები წლიდან წლამდე ღრმავდება. პარადოქსულია იმიტომ, რომ შიიტურმა ირანმა მართლმადიდებელ სომხებთან სტრატეგიული ურთიერთობების დამყარება უფრო ადვილად მოახერხა, ვიდრე სუნიტურ აზერბაიჯანთან.

მიუხედავად ზემოთხსენებულისა, ირანის დამოკიდებულება ყარაბაღის კონფლიქტის მიმართ ყოველთვის აზერბაიჯანის მხარეს იხრებოდა, თუმცა მას ამავდროულად ყარაბაღის მეორე ომამდე არსებული სტატუს-ქვო სრულიად აკმაყოფილებდა, რადგანაც პოზიციურად რუსეთი დომინირებდა რეგიონში. ირანის უზენაესი ლიდერი აიათოლა ალი ჰომეინი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ სომხეთს უნდა დაებრუნებინა აზერბაიჯანისათვის მიტაცებული ტერიტორიები და ლტოლვილები დაბრუნებულიყვნენ საკუთარ საცხოვრებელ ადგილებში. მაგრამ მიუხედავად ამისა, მთიანი ყარაბაღის სტატუსთან დამოკიდებულებაში ისინი საკმაოდ არაერთგვაროვნები იყვნენ. რადგანაც ყოველგვარი ავტონომიის გარეშე ყარაბაღის აზერბაიჯანის შემადგენლობაში შეყვანა ალქმული იქნებოდა როგორც აზერბაიჯანის და მასთან ერთად თურქეთისა და ისრაელის გამარჯვებად და მათი პოზიციების გაძლიერებად. ირანისთვის ასევე პრინციპულად მნიშვნელოვანი იყო, რომ ომი დროში დიდხანს არ გაწელილიყო, რაც მათზე ნეგატიურ ეფექტს მოახდენდა შემდეგი მიზეზების გამო: პირველი - ირანში დასახლებული ეთნიკური აზერბაიჯანელების მხრიდან უკმაყოფილების გაზრდა - ისანი ირანის მხრიდან აზერბაიჯანის ღია მხარდაჭერას მოითხოვდნენ, მეორე - ბრძოლის გაჭიანურება გამოიწვევდა ჰუმანიტარულ კატასტროფას ირანის საზღვრებთან და მესამე - თურქების ხელშეწყობით გადმოსროლილი სირიელი მებრძოლები დაიმკვიდრებდნენ თავს ირანის ჩრდილოეთ საზღვართან.

ყარაბაღის მეორე ომის შედეგები გარკვეულწილად ირანისთვის ასევე მისაღები სტატუს-ქვოს შემქმნელია, რადგანაც აზერბაიჯანს ბოლომდე არ აქვს დაბრუნებული ყარაბაღის ტერიტორიები, რუსეთის ჯარები ჯერ კიდევ დომინირებენ სამხრეთ კავკასიაში, ოღონდ უკვე სამშვიდობო ძალების მან-

დატით და თურქეთის შეიარაღებული ჯარები წარმოდგენილი არ არიან რეგიონში არანაირი სტატუსით. მაგრამ მიუხედავად ამისა, ირანი აცნობიერებს რომ, მას უფრო აქტიური და მოქნილი საგარეო პოლიტიკა სჭირდება სამხრეთ კავკასიის რეგიონთან მიმართებაში.

საერთაშორისო ორგანიზაციები

საერთაშორისო პოლიტიკური და სამხედრო პოლიტიკური ორგანიზაციების (ეუთო, გაერო, ნატო, ევროკავშირი) მხრიდან გამოთქმული მოსაზრებები თითქმის ერთმანეთის იდენტურია და კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს მშვიდობის დამყარებისკენ მოუწოდებენ. 2020 წლის 1 და 5 ოქტომბერს გამართული უშიშროების საბჭოს შემდეგ გაკეთებული განცხადებებიდან კარგად გამოჩნდა, რომ კონფლიქტის ომის გზით მოგვარებას მხარს არ უჭერდნენ, დაგმოვილ იქნა ძალის გამოყენება და გაჟღერებულ იქნა მონოდება საომარი მოქმედებების დაუყოვნებლივ შეწყვეტაზე. ისინი ყველას მოუწოდებდნენ დაძაბულობის განმუხტვისა და მოლაპარაკებების გაგრძელებისაკენ. თითქმის იდენტური იყო ნატოს გენერალური მდივნის იენს სტოლტენბერგის განცხადების ტექსტიც, თუმცა მან დამატებით ნატოს წევრ ქვეყანას - თურქეთს მოუწოდა გამოეყენებინა თავისი გავლენა სამხრეთ კავკასიაზე და მოეწოდებინა ყველა მხარისთვის მშვიდობის დამყარებისაკენ, ხოლო ნატოს როგორც ორგანიზაციის პოზიცია ნეიტრალურად გამოაცხადა, „სომხეთი და აზერბაიჯანი ნატოს პარტნიორები არიან 25 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში, რაც დასაფასებელია“ - განაცხადა მან.

ყარაბაღის კონფლიქტზე საერთაშორისო გამომხატველების განხილვის შედეგად შეიძლება დავასკვნათ რომ, როგორც რეგიონალური ისე საერთაშორისო მასშტაბის ლიდერი ქვეყნები ხშირ შემთხვევაში თავიანთ პოზიციას გამოხატავენ კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების მონოდებით, მაგრამ რთული ბუნებიდან გამომდინარე ამჯობინებენ ნეიტრალური პოზიციის დაჭერას. გაეროსა და ეუთოს მიერ მიღებული რეზოლუციები დღეის მდგომარეობით არც ერთი შესრულებული არ არის, ყოველგვარი შედეგების გარეშე მიმდინარეობს ასევე ეუთოს მინსკის ჯგუფის სამუშაო პროცესიც. როგორც ჩანს რეგიონში რუსეთის ფაქტორების შემცირების გარეშე აღნიშნული კონფლიქტის მოგვარება მშვიდობიანი გზით ამ ეტაპზე შეუძლებელია. რაც თავის მხრივ პირდაპირ პროპორციულად დამოკიდებული იქნება უკრაინაში მიმდინარე რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგებზე. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში რუსეთის მიერ პოზიციების დაკარგვა აისახება სამხრეთ კავკასიაზეც და კონფლიქტის ურთიერთდაპირისპირებული მხარეების პოზიციებზე, რომელიც როგორც ჩანს ერთადერთი გზა არის ამ კონფლიქტის მოგვარებისა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რუსეთის, როგორც არშემდგარი მშვიდობის-მყოფელის მეორეხარისხოვანი როლი ყარაბაღის კონფლიქტში: სისუსტე თუ ახალი პოლიტიკური თამაში? - "სომხეთი საზღაურს იხდის" <https://www.ambebi.ge/article/250433-rusetis-rogorc-arshemdgar-mshvidobismqopelis-meore/>
2. მოსაზრებების სერია: „ყარაბაღის კონფლიქტის ანატომია“ (ნაწილი 1) კონფლიქტის ისტორია და მედიაციის სისუსტე, 2 ოქტომბერი 2020 <https://gnomonwise.ug.edu.ge/public/storage/publications/October2020/W7rpiDg97Eg6yrBjXipS.pdf>
3. მოსაზრებების სერია: „ყარაბაღის კონფლიქტის ანატომია“ (ნაწილი 1) კონფლიქტის ისტორია და მედიაციის სისუსტე, 2 ოქტომბერი 2020 <https://gnomonwise.ug.edu.ge/public/storage/publications/October2020/W7rpiDg97Eg6yrBjXipS.pdf>
4. მოსაზრებების სერია: „ყარაბაღის კონფლიქტის ანატომია“ (ნაწილი 2): რატომ არ დგება ზავი?! 27 ოქტომბერი 2020 <http://gnomonwise.ug.edu.ge/public/storage/publications/October2020/aHYSSmhF0Fensc4Yei8w.pdf>
5. მთიანი ყარაბაღის ომში რუსეთმა გაიმარჯვა <https://www.radiotavisupleba.ge/a/30941206.html>
6. Biden says Turkey must stay out of Azerbaijan-Armenia conflict, The Hill 29 September 2020 <https://thehill.com/policy/international/518794-biden-says-turkey-must-stay-out-of-armenia-azerbaijan-conflict/>
7. Pallone to Introduce Bipartisan Resolution Supporting Artsakh's Right to Self-Determination; Resolution Condemns Azerbaijan and Turkey for Aggression and Violence October 22, 2020 <https://pallone.house.gov/media/press-releases/pallone-introduce-bipartisan-resolution-supporting-artsakh-s-right-self-0>

8. Armenians are great people and we're going to help them – Donald Trump, October 23, 2020, <https://en.armradio.am/2020/10/23/armenians-are-great-people-and-were-going-to-help-them-donald-trump/>

9. Armenia has accepted a ceasefire, Azerbaijan has not – Robert O'Brien, October 25, 2020 <https://en.armradio.am/2020/10/25/armenia-has-accepted-a-ceasefire-azerbaijan-has-not-robert-obrien/>

10. თურქეთი ზრდის ფსონს სამხრეთ კავკასიაში, ნოემბერი 14, 2020 <https://cutt.ly/6HJF4ne>

11. ძველი და ახალი ინტერესები. ირანის პოლიტიკა სამხრეთ კავკასიაში, 6 თებერვალი 2018. ავტორები: ემილ ა. სულეიმანოვი; იოზეფ კრაუსი <https://ge.boell.org/ka/2018/02/06/zveli-da-axali-interesebi-iranis-politika-samxret-kavkasiashi>

12. Perspectives | How Iran views the Nagorno-Karabakh truce, Iran sees that to safeguard its own interests, it needs a more pro-active South Caucasus policy. Nov 13, 2020 <https://eurasianet.org/perspectives-how-iran-views-the-nagorno-karabakh-truce>

13. UN Security Council calls for immediate end to fighting in Nagorno-Karabakh, issued on: 30/09/2020 <https://www.france24.com/en/20200930-un-security-council-calls-for-immediate-end-to-fighting-in-nagorno-karabakh>

14. Armenian president accuses Turkey in visit to NATO, OCT 21 2020 <https://www.deccanherald.com/international/world-news-politics/armenian-president-accuses-turkey-in-visit-to-nato-905323.html>